

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Нестеренко Ю. В., ст. вик. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. В роботі розглянуті складові моделі процесу формування екологічної свідомості студентів в умовах правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: воєнний стан, студенти, екологія, свідомість, екологічна освіта.

Abstract. The article considers the components of the model of the process of forming the ecological consciousness of students under martial law.

Keywords: Martial law, students, ecology, consciousness, ecological education.

Вступ. 24 лютого 2022 року російська федерація віроломно здійснила повномасштабне вторгнення і розв'язала війну проти України. Застосування важкого наземного озброєння, у тому числі далекобійної артилерії, ракет, морських кораблів та військової авіації призвело до значних жертв серед мирних мешканців та пошкодження природної спадщини України.

Аналіз стану питання. Відповідно до I Протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, який стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, прийнятого у 1977 році, від держав, які ведуть війну, вимагається захищати природне середовище від «масштабних, довготривалих і серйозних уражень», та забороняються методи чи засоби ведення війни, «які мають на меті або можуть призвести до» заподіяння такої шкоди [1].

Військові дії рф, безперечно, є невинуватим і неспровокованим актом агресії проти незалежної і суверенної України, а також порушенням усіх чинних норм міжнародного права щодо охорони природи, сталого розвитку, гуманітарного права, основних норм моралі та принципів людського співіснування.

Під час вторгнення російські війська захопили Чорнобильську атомну електростанцію та інші атомні об'єкти в Чорнобильській зоні відчуження. Переміщення важкої бронетехніки та іншого транспорту по забрудненим ґрунтам, здійснення радіоактивного пилу у повітря, призвело до перевищення радіаційного фону до 7,6 разів [2].

Атаки на інфраструктурні та промислові об'єкти призвели до пожеж.

У результаті обстрілу залізничного господарства заводу “Азот” в Сєвєродонецьку пожежа охопила площу 400 кв. м. Обстріл нафтопереробного заводу у Лисичанську призвів до загоряння установки з отримання сірки та станції змішування речовин. Пожежа охопила площу 360 кв.м.

Масштабні пожежі на інфраструктурних та промислових об'єктах призводять до отруєння повітря особливо небезпечними речовинами. Забруднюючі речовини можуть переноситися вітрами на великі відстані [3].

Знищена військова техніка та боєприпаси, а також розірвані ракети та авіабомби забруднюють ґрунт і підземні води хімічними речовинами, у тому

числі важкими металами.

Бойові дії призводять до масштабних лісових пожеж. За попередніми підрахунками, шкода лісгосподарським підприємствам України від військової агресії окупантів становить 13,2 млрд гривень.

Мета роботи: на підставі аналізу екологічної обстановки, яка складається у результаті застосування засобів ураження та ведення бойових дій корегувати складові моделі формування екологічної свідомості студентів у процесі отримання вищої освіти в умовах правового режиму воєнного стану.

Методики, матеріали і результати досліджень. З урахуванням екологічної обстановки, яка склалася у результаті повномасштабних воєнних дій, пріоритетною повинна стати така освіта, яка готує майбутніх фахівців до вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем, які постають перед суспільством на різних рівнях. Водночас необхідна екологізація не тільки освітнього процесу, але й всіх сфер життя і діяльності людини. Кожен громадянин держави повинен розуміти суть екологічних проблем, їх загострення в умовах війни та важливість їх вирішення, нести відповідальність за свої вчинки. Це наріжний камінь екологічної освіти, як гуманітарної основи підвищення екологічної свідомості, формування екологічного світогляду, екологічної культури особистості.

За допомогою екологічної освіти формується колективний інтелект суспільства, що може передбачати людську діяльність і процеси які відбуваються у природі і певним шляхом керувати ліквідацією кризових явищ, які виникають через застосування засобів ураження та дії вторинних чинників при руйнуванні або пошкодженні потенційно небезпечних об'єктів.

Екологічна освіта, формуючи особистість, привертає увагу, в основному до реальності, негативного впливу людини на навколишнє природне середовище, а також можливих шляхів подолання їх наслідків. Крім того, завдяки екологічним знанням можна передбачити розвиток певної екосистеми, регіону тощо. Отже, вивчення екології дає можливість сформувати особистість, цілеспрямовану у майбутнє.

Однак, наслідки бойових дій, застосування засобів ураження, у тому числі вторинні чинники, які мають глобальний характер, необхідні корективи у формуванні екологічної свідомості студентів.

Екологічна освіта повинна бути не тільки частиною загальної освіти, а й складовою, у якій враховуються особливості освітнього процесу відбувається в умовах воєнного стану. Такий підхід вимагає передусім індивідуальної екологічної відповідальності студентів, виховання нової особистості з екологічною світоглядною установкою, в основі якої лежить інтерактивна, інтегральна, професійно значуща й етична якість особистості – екологічна свідомість.

Спираючись на доробок науковців, які впроваджують модельний підхід підготовки фахівців з вищою освітою [4, 5], модель процесу формування екологічної свідомості студентів закладів вищої освіти має будуватися на поєднанні трьох компонентів: загальнонаукового, змістовно-інформаційного та

діяльнісно-поведінкового з урахуванням особливостей освітнього процесу в умовах правового режиму воєнного стану.

Загальнонауковий компонент основного блоку досліджуваної моделі передбачає формування у свідомості студентів сучасної картини світу. Від цього компонента залежить якість праці майбутнього фахівця, що вимагає не лише знань, але й використання методів науки з метою здійснення науково обґрунтованого підходу до вирішення фундаментальних екологічних завдань у тому числі тих, що постають у зв'язку із завданою шкодою у наслідок війни.

Змістовно інформаційний компонент який характеризує зміни мотивації і спрямованості пізнавальної активності студентів, що проявляються у їх готовності і намаганні отримувати, відшукувати і переробляти екологічну інформацію. Зі зменшенням обсягів достовірної інформації, особливо з тимчасово окупованих територій, студент не готовий переосмислювати інформацію, яка надходить. Тому майбутній фахівець має сам намагатися шукати, узагальнювати і переробляти необхідну йому екологічну інформацію. Цей компонент моделі формування екологічної свідомості включає єдність екологічних знань, які входять у тематичні розділи суспільних, природничих, гуманітарних і професійних дисциплін, а також спеціальних екологічних знань, яким відведено системоутворюючу роль у міждисциплінарній генералізації.

Діяльнісно-поведінковий компонент характеризує рівень готовності і прагнення майбутнього фахівця до суспільно-корисної екологічної і професійної діяльності, до практичної взаємодії з природою на суб'єкт-суб'єктній основі, потребу студентів в оволодінні необхідними для цього технологіями (вміннями і навичками стереотипної, екологічно безпечної, з урахуванням небезпек, спричинених бойовими діями та засобами ураження, доцільної і компетентної поведінки), а також рівень соціально-економічної і професійної активності студентів, спрямованої на зміну соціоприродного оточення відповідно до власного суб'єктного відношення до природи і суспільства. Діяльність визначається вчинками. Вчинки людини мають певне моральне значення тому, що вони здійснюють вплив на суспільне життя, зачіпають інтереси людей змінюють або похитують принципи існуючого суспільства. Саме через соціальне значення дій людей суспільство регулює їх поведінку засобами моральних відносин, висуваючи до них певні моральні вимоги, ставить перед ними орієнтири.

Висновки. Запропоновані корективи моделі сприятимуть вдосконаленню механізму формування свідомості студентів в умовах правового режиму воєнного стану.

Пропонована модель виступає своєрідним джерелом набуття педагогічної інформації про процес, що досліджуються та психолого-педагогічні умови, які забезпечують його позитивну динаміку.

Література

1. Електронний ресурс. – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.

2. Електронний ресурс. – <https://mepr.gov.ua/news/39028.html>.
3. Електронний ресурс. – <https://mepr.gov.ua/news/39210.html>.
4. Осадчий І.Г. Спрямований розвиток освітніх систем: теорія, технологія, практика. – К.: Інформавтодор, 2008. – 436 с.
5. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2006. – 302 с.